

Motion till riksdagen 2022/23:1996

av **Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M)**

Gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta gårdsförsäljning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den 2 maj 2018 röstade riksdagen igenom ett tillkännagivande till dåvarande regeringen om att regeringen ska verka för en ny alkohollagstiftning som innebär att Systembolagets monopol kan värnas samtidigt som det blir möjligt att bedriva gårdsförsäljning i Sverige. Det fanns ingen anledning för regeringen att dra riksdagens tillkännagivande i långbänk, vilket ändå skett. Den 12 november 2020 beslutade den dåvarande regeringen, efter en sakpolitisk överenskommelse mellan S, MP, C och L, att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker.

Utredare Elisabeth Nilsson (landshövding i Östergötland 2010–2018) avlämnade utredningen ”Gårdsförsäljningsutredningen” (S 2020:15) i december 2021.

Uppdraget har omfattat en EU-rättslig analys av om gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker kan införas i hela landet under förutsättning att detaljhandelsmonopolet säkras.

Med utredningen på bordet kan vi slå fast en gång för alla att aspekter kring möjligheten till införande i Sverige är behandlade och att det nu är dags att sjösätta gårdsförsäljning i Sverige.

SOU 2021:95 om gårdsförsäljningen, som varit ute på en remissrunda, och svaren som inkommit innehåller praktiska fakta om hur producenternas vardag påverkas, som bör beaktas. Ett sådant exempel är antal flaskor för inköp, som bör överensstämja med hur kartongerna är utformade, det vill säga att vin säljs i kartonger om sex alternativt tolv flaskor. Denna aspekt och andra bör harmoniseras så att teori och verklighet kan mötas. Införandet av gårdsförsäljning är av stor vikt för turism, besöksnäring och det lokala affärlivet runt om i hela landet men av särskild vikt för Skåne som har flera mikrobryggerier och vingårdar.

I södra Europa är gårdsförsäljning av lokalt producerade varor en viktig del av landsbygdens näringsliv och intäkter. Även gårdsförsäljning av öl och vin har blivit ett naturligt inslag för besöksnäringen och turismsektorn. I Sverige kan lokala alkohol-producenter sedan 2008 sälja sina produkter på närmaste systembolag, men gårdsförsäljning är fortfarande inte tillåtet. Det finns inga formella hinder för att också Sverige ska kunna möjliggöra gårdsförsäljning av alkohol. Nu när närproducerat öl har blivit en trend och fler mikrobryggerier öppnas i Sverige torde det vara naturligt att även öppna möjligheten för dessa att sälja sina varor till kunden direkt, utan mellanhand.

Dryckesrapporten 2020 redovisar att Sverige 2019 hade 64 vinproducenter i Sverige. Vinproduktionen i Sverige återfinns främst i Skåne, där mer än hälften (36 stycken) ligger. Därefter följer i rangordning Västra Götaland samt Öland och Gotland. Utöver de kommersiella producenterna uppskattas att det finns uppemot 200 vinodlingar i Sverige. Ett 20-tal produkter återfinns från vinproducenterna på Systembolaget AB. En handfull säljer dessutom sina produkter via näthandel och ytterligare en handfull säljer majoriteten av sitt vin via egna restauranger och konferensanläggningar. Några vingårdar har endast besök och provsmakning av sina viner, utan att sälja via Systembolaget eller restauranger. Vi anser att de svenska mikrobryggerierna, vinodlarna och andra producenter av alkoholhaltiga drycker ska få motsvarande möjligheter till försäljning vid produktionsstället som övriga EU.

Systembolaget arbetar efter vissa miljömål för att minska klimatpåverkan och har infört nya regler rörande försäljning av produkter från lokala vingårdar. Det nya regelverket innebär att de mindre och lokala producenterna generellt måste transportera sina varor till Systembolagets centrallager i Örebro på egen hand, vilket driver upp fraktkostnaderna om man exempelvis är vinproducent i Skåne. Logistiken riskerar därmed att missgynna vinproducenterna i södra Sverige. I dag fraktas vinflaskor från exempelvis Kullabygdens vingård till Malmö och därefter vidare upp till centrallagret för att där lastas om, fraktas ner till Systembolaget på Väla i Helsingborg och där säljas. En onödig transportsträcka som är negativ för både miljön och den enskilde producenten. Det är ett mycket märkligt system, inte minst ur hållbarhetsaspekt.

Vinproduktion och arbetskraft

I en rapport från RUT, riksdagens utredningstjänst, undersöks några olika antaganden kring sysselsättning. Enligt ett exempel med ökad vinproduktion med 100–150 procent som utgår från att så skett i Storbritannien under en tioårsperiod (källa: Wine GB) beräknas antalet sysselsatta inom vinproduktion uppgå till cirka 500–600 personer i hela Sverige, givet dagens strukturer. Med samma antagande skulle då Skåne stå för hälften av dessa, beräknat på antalet sysselsatta, och landa på 250–300 personer. RUT:s andra exempel bygger på utgångspunkt för 200 stycken vinodlare (det vill säga antalet uppskattade hobbyodlare idag) och att varje vinproducent i genomsnitt har 1–2 hektar odling var. Vid en sådan beräkning blir antalet sysselsatta inom vinproduktion istället mellan 700 och 1 600 personer totalt. Omsatt till Skåne med antagandet att länet har 50 % av produktionen så skulle det innebära 350–800 personer i sysselsättning, om vi antar att länet står för hälften av produktionen. Detta kan exempelvis jämföras med Storbritanniens vinindustri som beräknades sysselsätta ungefär 11 500 personer år 2019, där ungefär 3 500 hektar användes.

Finland och gårdsförsäljning

Vårt grannland Finland bedriver redan i dag gårdsförsäljning av alkohol. Likt Finland är Sverige med i EU. Likt Finland har Sverige ett statligt monopol i fråga om detaljhandel av alkohol (Alko). Det som fungerar i vårt östra grannland under liknande förutsättningar fungerar rimligen också bra i Sverige. Finland har i sin alkohollag en skrivning som innebär att gårdsförsäljningen i Finland värnas. Bland annat medför den nya lagen att gårdsproducenter av vin och sahti (finskt enbärsöl) samt så kallad hantverksöl får behålla rätten att sälja sina produkter i anslutning till sin egen gård. Alko kommer dock i övrigt ha kvar sitt detaljhandelsmonopol i fråga om försäljning av produkter som innehåller över 5,5 volymprocent alkohol. Därför borde inte Systembolagets monopol stå i konflikt med gårdsförsäljning i Sverige. Vi anser därför att gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker ska tillåtas. Det finns olika sätt att genomföra detta. Det ena alternativet är att kopiera det finska regelverket, medan ett annat alternativ kan vara att låta alkoholproducenterna agera ombud för Systembolaget med rätt att lagerhålla sina egna produkter. Därför anser vi att de svenska mikrobryggerierna, vinodlarna och andra producenter av alkoholhaltiga drycker ska få motsvarande möjligheter till försäljning vid produktionsstället som övriga EU.

Turism

Vinturism tar plats som ett viktigt inslag i vinodlingar runt om i världen. Här har Skåne och Sverige möjlighet att utveckla besöksnäringen. Den regionala ekonomin utvecklas genom att vinbesökare inte enbart köper vin utan också gör andra inköp i regionen genom att övernatta och äta ute.

När det kommer till andra länder finns det en rapport från Nya Zeelands turistförening som presenterar information om vinturism i landet 2014. Trots att rapporten har några år på nacken visar den att antalet turister som besökt en vingård redan då kom upp i en siffra på 220 000 per år mellan åren 2009 och 2013. Det motsvarar cirka 13 procent av alla turister enligt Tourism New Zealand som RUT har tittat på. I rapporten framkommer det också att utländska vinturister spenderar drygt 32 procent mer än den genomsnittliga turisten redan 2013. Australiens branschorganisation har i en studie om australiensisk vinindustri fått fram att varje krona som produceras i vinindustrin genererar 2 kronor indirekt i de branscher som kan kopplas till andra branscher och man beräknar att varje sysselsatt person i vinindustrin genererar ytterligare 1,1 till 1,5 till andra branscher. Därmed kan vi med blicken framåt se möjligheterna för svensk gårdsförsäljning av vin kopplat till turism, besöksnäring och att bo, leva och verka på vår landsbygd.

Denna motion ställer sig samtliga skånska moderata riksdagsledamöter bakom.

Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)

Emma Ahlström Köster (M)

Ulrika Heindorff (M)

Lars Johnsson (M)

Noria Manouchi (M)

Louise Meijer (M)

Peter Ollén (M)

Hans Wallmark (M)

Boriana Åberg (M)